

FÖRSTA RESULTATEN FRÅN MILJÖUNDERSÖKNINGAR VID FÖRE DETTA ÅRYDS GLASBRUK

maj 2018

Jordprovtagningar hösten 2017

Resultat från jordprovtagningar bekräftar höga halter av arsenik och bly i jord vid två tidigare konstaterade platser med höga halter av metaller; slänten mellan rostugnen och masugnen, (Bild 1) och strandområdet, (Bild 2). Resultat från första provtagningsomgången av grundvatten har inte visat några förhöjda halter av metaller.

För att man ska påverkas negativt av metallföroreningarna, måste man ha fått i sig föroreningar på något sätt under lång tid. Exempelvis kan det vara genom att använda förorenat brunnsvatten, få i sig förorenad jord genom att till exempel att äta grönsaker, bär, svamp med höga halter av metaller samt inandning av jordpartiklar vid arbetet med förorenad mark.

Bild 1 Slänten (glastippen) mellan rostugnen och masugnen och varningsskylt. Foto: SGU.

Bild 2 Schaktprovtagning inom strandområdet med järnslag från före detta järnbruket och glasavfall från före detta glasbruket. Foto: Museiarkeologi sydost/Kalmar läns museum.

Forskning pågår för att närmare studera vilka exponeringsvägar som har störst betydelse och vilka hälsoeffekter som kan kopplas till exponeringen av metallföroreningar.

Det är inte farligt att promenera på förorenad mark men man ska undvika att plocka glasbitar på marken eftersom det kan finnas förorenad jord på dem. Speciellt barn som är känsligare än vuxna kan påverkas negativt eller bli sjuka om de får i sig jord med höga halter arsenik.

Kulturmiljö vid undersökningar

I samband med schaktprovtagningen genomfördes en arkeologisk undersökning. I flera schakter påträffades det järnslag. Förutom lämningar från glashyttan intill stranden påträffades även glasavfall från reparationer av glasugnar som deponerats som utfyllnads-material.

Kulturmiljölämningar har beaktats av arkeologer under fältarbetet. (Arkeologisk rapport 2018:04 från Museiarkeologi Sydost/Kalmar läns museum kan laddas ner via www.sgu.se sök på Åryd glasbruk)

Vad händer nu?

Flera fältmätningar av metaller och ytliga jordprover ska samlas in under maj 2018 för att få bättre avgränsning vid dessa två platser där halterna av arsenik och bly är höga. Övriga grundvatten-, ytvatten och sedimentprover ska samlas in enligt provtagningsplanen under hela 2018. I slutet av året ska riskbedömningen genomföras.

Bakgrund

Under en period mellan 1912 och 1921 tillverkades servisglas, vaser och glas till termosflaskor vid före detta Åryds glasbruk. Glasbruksverksamheten bedrevs i en byggnad

SGU

Sveriges geologiska undersökning

Box 670, 751 28 Uppsala
tel: 018-17 90 00
fax: 018-17 92 10
e-post: sgu@sgu.se
www.sgu.se

Kontaktperson: Lijana Gottby, projektledare, tel: 018-17 90 16,
e-post: Lijana.Gottby@sgu.se
Björn Lindbom, biträdande projektledare, tel: 08-545 215 06,
e-post: Bjorn.Lindbom@sgu.se
Kundtjänst: tel. 018-17 90 00, e-post: kundservice@sgu.se

som idag är riven men på området finns fortfarande en masugn och en rostugn bevarade. Platsen är sedan 1997 ett byggnadsminne och räknas även som ett fornminne. Området sammanfaller med platsen för järnbruk. Järnbruket grundades under 1640-talet och järnproduktion fortgick fram till slutet av 1800-talet.

Efter nedläggningen av glasbruket fanns det misstankar om att marken i området kunde vara förorenat, särskilt på platser där glasbruksavfall hade tippats. Det är främst på två platser som tippning av glaskross har skett inom området, varav den ena platsen sträcker sig utmed och in i Årydsjön.

Tidigare miljötekniska undersökningar kunde konstatera att det fanns höga halter av arsenik och bly i området. De höga metallhalterna i jord och glaskross i kombination med att området nyttjas flitigt för rekreation med bland annat caféverksamhet gör att exponeringsrisken är påtaglig. Dessutom finns det risk för spridning av metaller till Årydsjön från de glasrester som finns vid strandkanten.

För att närmare utreda föroreningsbilden och behov av eventuella efterbehandlingsåtgärder har arbetet med att genomföra en så kallad huvudstudie påbörjats under hösten 2017 vid det före detta glasbruket i Åryd. Arbetet är planerat att pågå under hela 2018.

SGU är huvudman till projektet och arbetet finansieras med statliga bidragsmedel från Naturvårdsverket via Länsstyrelsen i Kronobergs län. Arbetet omfattar avgränsning av föroreningen i området genom kompletterande provtagningar av jord, grundvatten, sediment och utfyllnadsmassor som innehåller rester av glaskross. Fält- och utredningsarbetet utförs av konsultföretaget Golder Associates på uppdrag av SGU.

Bild 3. I utfyllnadslagren vid sjön fanns större bitar av grön glas-massa från glasbrukets ugnar. Foto: Museiarkeologi sydost/Kalmar läns museum.